

Leyla ABASOVA
Bakı Dövlət Universitetinin
“Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi”
kafedrasının müəllimi

AZƏRBAYCAN KİTABININ
FORMALAŞMASINDA VƏ İNKİŞAFINDA
“AZƏRNƏŞR”İN REDAKTORLARININ FƏALİYYƏTİ

Açar sözlər: kitab, “Azərnəşr”, nəşriyyat işi, redaktor.

Ключевые слова: книга, «Азербейр», издательское дело, редактор.

Keywords: book, “Azernashr”, Publishing, editor.

Azərbaycan kitabının nəşrə hazırlanmasında, redaktə edilməsində “Azərnəşr”də müxtəlif dövrlərdə işləmiş redaktorların fəaliyyəti unudulmazdır. Çünki onlar kitabın dil və üslubunun formalaşmasında gərgin əmək sərf edirlər. Bunu respublikamızdakı, xüsusilə “Azərnəşr”də fəaliyyət göstərən redaktorların nümunələrində aydın görürük.

“Azərnəşr”də işləyən redaktorlar sırasında vaxtilə baş redaktor vəzifəsində işləmiş M.Əfəndiyevin xüsusi yeri və rolu olmuşdur. O, “Azərnəşr”in fəaliyyəti haqqında dəfələrlə respublika mətbuat orqanlarında maraqlı yazılarla yadda qalmışdır. Bu mənada M.Əfəndiyevin “Kommunist” qəzetində (1972-ci il 25 yanvar) “Azərnəşr” – 72” başlıqlı yazıda Azərbaycan Teleqraf Agentliyinin müxbirinin suallarına cavab verdiyi diqqəti cəlb edir. O, 1972-ci ildə K.Marksın, F.Engelsin bir sıra əsərlərinin, N.Nərimanovun məqalə və nitqlərindən ibarət ikicildliyinin çap ediləcəyini qeyd edir. “Azərnəşr” – 72” adlı yazıdan məlum olur ki, “Azərnəşr”in 1972-ci il tematik planında ictimai-siyasi, istehsalat-texniki, kənd təsərrüfatı, bədii ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslıq, rus klassik yazıçılarının, şairlərinin əsərlərinin Azərbaycan dilində nəşrinə geniş yer verilir.

Bu cür səmərəli işlədiyinə görə redaktorların fəaliyyəti respublikamızın hökuməti tərəfindən daim diqqət mərkəzində olmuş, vaxtaşırı onların əməyi yüksək qiymətləndirilmişdir. Məsələn, 1975-ci ildə respublikada kitab nəşri işinin inkişafında xidmətlərinə görə və Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının 50 illiyi ilə əlaqədar olaraq nəşriyyatının işçilərinə Azərbaycan SSR Fəxri adlarının verilməsi haqqında Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fərmanı olmuşdur. Fərmanda deyilir: “Respublikada kitab nəşri işinin inkişafında xidmətlərinə görə və Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının 50 illiyi ilə əlaqədar olaraq aşağıdakılara fəxri adlar verilsin:

Azərbaycan SSR Əməkdar Mədəniyyət işçisi: Ağayev Əsgər Şərbətəli oğlu – böyük redaktor, Əliyeva Əminə Pirəli qızı – korrektor şöbəsinin müdiri, Əliyeva Ariadana Sergeyevna – redaktor, Balakışiyev Məzahir Əbdülsəlim oğlu – texniki tərtibat şöbəsinin müdiri, Azərbaycan SSR Əməkdar poliqrafçısı – Hüseynov Sabir Həsən oğlu – 26 Bakı komissarı adına mətbəənin stereotipçisi.

Nəşriyyat işçilərinin fəaliyyəti həqiqətən təqdirəlayiqdir. Məsələn, Əsgər Şərbətəli oğlu Ağayevin fəaliyyəti bu mənada diqqəti cəlb edir. O, 1959-cu ildən “Kommunist” qəzetində məsul katibin müavini, 1968-ci ildən “Azərnəşr”də məsləhətçi redaktor, Böyük redaktor vəzifələrində çalışmışdır. Kamil tərcüməçi olan Əsgər Ağayev bir sıra məqalələrin müəllifi, bədii, siyasi, ictimai kitabların tərcüməçisi və redaktoru olmuşdur. Təkcə 1975-ci ildə onun redaktəsi ilə 15 adda, təxminən 100 ç.v. həcmində kitab nəşr edilmişdir. Yüksək əmək göstəriciləri əldə etdiyinə görə ona 1973-cü ildə “Sosializm yarışının qalibi” döş nişanı, Dövlətnəşrkomun iki “Fəxri Fərmanı” və bir sıra pul mükafatları verilmişdir. Əsgər Ağayevəyni zamanda respublika kitab nəşri işinin inkişafında xidmətlərinə görə, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının 50 illiyi ilə əlaqədar olaraq Əməkdar mədəniyyət işçisi kimi fəxri ada layiq görülmüşdür.

Respublikada kitab nəşri işinin inkişafı sahəsində çoxillik səmərəli fəaliyyətlərinə görə və Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının 50 illiyi ilə əlaqədar olaraq aşağıdakılar Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı ilə təltif edilmişdir: Hüseynova Səkinə Məmmədsadiq qızı – redaktor, Gülüşova Münəvvər Ağası qızı korrektor, İsgəndərzadə Mustafa Namaz oğlu – redaksiya müdiri, Kamenova Tamara Alekseyevna – Qızıl Şərq Mətbəəsi istehsalat şöbəsinin rəisi, Quliyev Məmmədhəsən Mütəllib oğlu – bədii redaktor, Kuramşına -Güləhmədova Rasimə Şükürovna – istehsalat şöbəsinin müdiri, Nəsirov Nəriman Qüdrət oğlu – redaksiya müdiri, Rüstəmzadə Vilayət Məmməd oğlu – redaksiya müdiri və s.

Araşdırmalar göstərir ki, “Azərnəşr”də redaktorlar, korrektorlar böyük həvəs və səylə çalışmışlar. Onların hər birinin öz əmək yolu, çap olunan kitablarda adları və nəcib zəhmətləri vardır. Belələrindən biri də Zenfira Ağayevadır. O, 1959-cu ildən “Azərnəşr”də işləməyə başlamışdır. İlk dəfə Zenfira Ağayeva mətn oxucusu kimi qəbul olunmuşdur. Bir neçə il işlədikdən sonra onu korrektor keçirmişlər. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunu bitirmiş Zenfira Ağayeva neçə-neçə kitabların səhsiz və nəfis çıxmasında xidməti az deyildir. O, söz düşəndə deyirdi: “Bizim işimiz maraqlı və məsuliyyətlidir. Hər bir kitabın səhsiz, təmiz, səliqəli çıxması üçün biz hamıdan çox diqqətli olmalıyıq. Hər dəfə hazır kitabı ələ alarkən biz nə qədər həyəcan keçiririk [1, 23].

Nəşriyyatın çap məhsulunun keyfiyyətli olması, oxucuların rəğbətini qazanması redaktorların fəaliyyəti ilə sıx əlaqədardır. Araşdırmalar göstərir ki, “Azərnəşr”də çox zəhmətkeş, təcrübəli, savadlı, bilikli redaktorlar çalışmışlar. Belə qabiliyyətli redaktorlardan biri Əkbər Mirzəyev hesab edilir. “Azərnəşr”in Böyük redaktoru Əkbər Mirzəyev yüksək biliyə, bacarığa, iş təcrübəsinə malik olan redaktorlardan biridir. Məlumdur ki, bu mühüm keyfiyyətlər obyektivlik meyarının ayrılmaz tərkib hissələridir. Redaktor bu meyarın komponentlərinə nə qədər dərinlənərsə, bir o qədər onun iş üsulu təkmilləşər. Əlyazması keyfiyyətli işlənər. Müəllifi inandırma metodu, məntiqi güclü olar. “Azərnəşr”in böyük redaktoru Əkbər Mirzəyev bu keyfiyyətləri uzun illərin təcrübəsi sahəsində qazanmışdır. 1980-ci illərdə o, öz bilik və təcrübəsini gənclərdən əsirgəmir, gündəlik iş prosesində onlara yaxından kömək edirdi. Araşdırmalar göstərir ki, redaktor Əkbər Mirzəyev 50 ilə yaxındır ki, mətbuat sahəsində fəaliyyət göstərmişdir. Onun müxtəlif illərdə “Yeni yol”, “Gənc işçi”, “Azərbaycan kolxozçusu”, “Müəllim qəzeti”, “Kommunist”, “Şərq qapısı” qəzetlərində saysız-hesabsız məqalələri çıxır. Vaxtilə, 1930-cu illərin əvvəllərində gənc müxbir kimi fəaliyyətə başlayır, “Ə.Hicri”, “Ə.Tehrani”, “Ə.M.”, “Ə.Heydəroğlu” kimi gizli imzalarla qəzetlərdə müntəzəm çıxış edən Ə.Mirzəyev, sonralar “Kommunist” qəzetinin “Məktublar”, “Sənaye”, “Kənd təsərrüfatı”, “Mətbuat xülasəsi” şöbələrinə, “Şərq qapısı” qəzetinə, “Azərbaycan məktəbi” jurnalına, Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Təbliğat və Təşviqat şöbəsinin mətbuat bölməsinə başçılıq edib. O, ayrı-ayrı illərdə keçmiş SSRİ-nin paytaxtı Moskva şəhərində mərkəzi qəzet redaktorları kurslarında, Sov.İKP MK yanında, Ali Partiya Məktəbində və Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi yanında İctimai Elmlər Akademiyasında təhsil almışdır [2, 22-23].

...Ə.Mirzəyev əlyazma üzərində işlərkən vaxtla hesablaşmır. O, sanki əlyazması üçün daxili bir narahatlıq duyur, onun üzərində redaktor əməliyyatlarını tez başa çatdırmağa çalışır. Bir dəfə gənc bir redaktor kimi onun səbəbini ondan soruşduqda bildirdi ki, orijinal əsər üzərində redaktə işi nə qədər tez başa çatdırılsa, əsərin məzmunu, ümumi kompozisiyası bir o qədər keyfiyyətli olar. Çünki redaktor yaddaşı korşalmamış əlyazmasındakı təkrarları bu zaman tez tapıb təshih edə bilər. Əlyazması üzərində iş uzadıldıqda, yaxud əlyazması yarımçıq qaldıqda isə redaktorun özündən asılı olmayaraq qarşıya müəyyən çətinliklər çıxır, ya təkrarlar gözdən və hafizəsindən yayınır, ya da əlyazmasının keyfiyyəti nisbətən aşağı səviyyədə olur [2, 22-23].

Əkbər Mirzəyev nəşriyyatda orijinal ədəbiyyata nisbətən tərcümə kitabları üzərində daha çox işləyirdi. Məlumdur ki, tərcümə ədəbiyyatını redaktə etmək zəngin bilik və təcrübə ilə yanaşı, həm də xüsusi məhərat tələb

edir. Əgər bədii ədəbiyyat tərcüməsi zamanı redaktordan tam dəqiqlik tələb olunmursa, burada yalnız tərcümə olunacaq cümlənin bu və ya digər şəkildə müxtəlif variantlarını vermək olursa, ictimai-siyasi ədəbiyyatın tərcüməsi ondan tamamilə fərqlənir. Belə ki, redaktor ictimai-siyasi mətn üzərində işlərkən hər şeydən əvvəl tərcümə dilini mükəmməl bilməli, həmin mətnin təhrif olunmasına, terminlərin qarşılıqlarının tapılmasına, cümlə daxilində sözlərin düzülüşünə, konkretliyə çalışmalıdır. Ə.Mirzəyev məhz bu keyfiyyətləri əsas tutaraq tərcümə ədəbiyyatı üzərində xüsusi səylə çalışır. Məhz elə buna görə də, ən çətin əsərlərin redaktəsi ona həvalə olunurdu. Onun redaktəsi ilə 1980-ci illərdə nəşr olunmuş akademik Lebedevin “SSRİ dünya siyasətində”, “Partiya təhsilinin metodikası”, N.Tixinovun “Nitqləri və məqalələri” kitabları buna misal ola bilər [2, 22-23].

1970-1980-ci illərdə “Azərnəşr”də çalışan redaktorlar öz ixtisaslarını sevir, bilik və bacarıqlarını nəşriyyatın çapdan buraxdığı nəşrlərdə ifadə etməyə səy göstərirdilər. Apardığımız tədqiqatlardan məlum olur ki, 1970-1980-ci illərdə “Azərnəşr”də çox işgüzar, tanınmış redaktorlar işləmişdir.

“Azərnəşr”də böyük zəhməti olan redaktorlardan biri də Mehdiyeva Həlimə Kazım qızıdır. O, Xaçmaz rayonunun Xudat kəndində dünyaya göz açıb. 1975-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinə daxil olur. 1980-ci ildə Radio-televiziya ixtisası üzrə təhsilini bitirib, təyinatını 1981-ci ildə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr”ə alır. Əvvəlcə Korrektura şöbəsində təcrübə toplamaq üçün işləyir və altı aydan sonra Həlimə Mehdiyevanı İctimai-siyasi şöbəyə kiçik redaktor təyin edirlər. O vaxt, yəni 1981-ci ildə İctimai-siyasi şöbəyə Tofiq Quliyev rəhbərlik edirdi. Həlimə Mehdiyeva o illəri belə xatırlayır:

Mən “Azərnəşr”ə təyinat alıb gələndə nəşriyyatın direktoru Mustafa Əfəndiyev idi. Amma sonralar Nazim Novruzov, Əjdər Xanbabayev və Azər Mustafazadə kimi tanınmış insanların direktorluq etdiyi “Azərnəşr”də çalışaraq zəhmətimlə ucalmağa başladım.

Universiteti yenidən bitirib təyinatla “Azərnəşr”ə işləməyə gələn Mehdiyeva Həlimə Kazım qızı nəşriyyatın tanınmış redaktorları ilə çiyin-çiyinə çalışır. Bunlardan Əsgər Ağayev (redaktor), Əkbər Ağayev (redaktor), Ağababa Rzayev (redaktor), Xasay Vəzirov (redaktor), Əmir Mustafayev (Bədii ədəbiyyat şöbəsinin müdiri), Tofiq Quliyev (İctimai-siyasi şöbənin müdiri), Şamil Rasizadə (redaktor), Mirzəyeva Səyyarə (redaktor), Nəriman Nəsirov (Bədii tərtibat şöbəsinin müdiri) və s.

1980-ci illərdə “Azərnəşr”də əsas redaksiyalardan “Siyasi ədəbiyyat” (müdir: Tofiq Quliyev, sonralar isə Tofiq Babayev), “Bədii ədəbiyyat” (müdir: Əmir Mustafayev, sonralar Əlfi Qasimov), “Elmi-kütləvi”: səhiyyə, tibb və s. (müdir: Aişə Tahirova), “Kənd təsərrüfatı” (Fərhad Fərəcov), “Sifariş ədəbiyyatı” (pullu) və s. fəaliyyət göstərirdi.

H.Mehdiyeva 1986-cı ildən 1993-cü ilə kimi “Kitablar aləmində” jurnalının müxbiri və həm də bu illərdə jurnalın “Kitab nəşri məsələləri” şöbəsinə müdir təyin olunub.

İctimai-siyasi şöbədə 1980-ci illərdə kitablar müxtəlif seriyalarla çapdan buraxılırdı. Bunlardan misal olaraq: “Böyük Vətən müharibəsi”, “Azərbaycanın maarifpərvər qadınları”, “Represiya qurbanları”, “Sosialist əməyi qəhrəmanları”, “Sovet qəhrəmanları” və s. göstərmək mümkündür. Məhz bu seriyada nəşrə hazırlanan kitabların hər birində Həlimə Mehdiyevanın zəhməti böyük olmuşdur.

H.Mehdiyeva 1993-cü ildən 2002-ci ilə qədər “Azərnəşr”də Ümumi şöbənin və Kadrlar şöbəsinin müdirini vəzifəsində çalışıb; 2002-ci ildən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyəsət Heyətinə Baş mütəxəssis (bu günə kimi orada çalışır) təyin olunur.

“Azərnəşr”də böyük zəhməti olan redaktorlardan biri Solmaz Mirkişiyeva hesab edilir. O, Azərbaycan Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsində təhsil aldığı illərdə işləmək arzusunda olmuşdur. Onun bu arzusu həyata keçmiş, təhsil ala-ala “Azərnəşr”də texniki redaktor vəzifəsində çalışmışdır. Solmaz Mirkişiyevanın texniki redaktor olduğu kitablar saysız-hesabsızdır. Məlum olur ki, 1967-ci ildən etibarən Solmaz Mirkişiyeva mükəmməl bir texniki redaktor kimi fəaliyyətə başladı. Həmin il onun ömür kitabında yeni bir səhifə açdı. O il görkəmli Azərbaycan şairi Molla Pənah Vaqifin anadan olmasının 250 illiyi keçirilirdi. Şairin əsərlərinin texniki redaktorluğu Solmaz Mirkişiyevaya tapşırıldı. Yüksək bədii və texniki tərtibatına görə həmin kitablar şairin yubileyi münasibətilə keçirilmiş Zaqafqaziya müsabiqəsində diploma layiq görüldü. Sonralar onun redaktəsi ilə çapdan çıxmış “Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqı Konstitutsiyası” və “Azərbaycan SSR Konstitutsiyası” kitabları da Respublika müsabiqəsində mükafata layiq görüldü. Onun redaktəsi ilə bir sıra miniatür kitablar da çapdan buraxılmışdır. Miniatür kitabların redaktəsinə görə o, Azərbaycan SSR Rəyəsət Heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunmuşdur [3, 33-34].

Bəli, Böyük texniki redaktor Solmaz Mirkişiyeva 30 ildən artıq Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında çalışmışdır. Bu illər onu çox sınaqlardan çıxarıb. Çətinliklərdən qorxmayıb, sənətinin vurğunu olub. Gözlərindən zərrə-zərrə nur, həyatından günlər, illər bəxş edib kitablara [3, 34].

“Azərnəşr”də çalışan böyük redaktorların əksəriyyəti müxtəlif redaksiyalarda işləsə də, məqsədləri bir olub: nəşriyyatın kitabları keyfiyyətli, məzmunlu, oxucuların rəğbətini qazanan olsun. Bu cür redaktorlar sırasında “Azərnəşr”in “Bitkiçilik ədəbiyyatı redaksiyası”nın müdiri (1984) Qasım Fərəcov, “Azərnəşr”in “Bitkiçilik ədəbiyyatı redaksiyası”nın redaktoru Adil Abdullayev, “Kənd təsərrüfatı ədəbiyyatı redaksiyası”nın böyük redaktoru Elman Əliyev belə redaktorlardan hesab edilir. Bu cür zəhmətkeş, bilikli,

təcrübəli redaktorlar öz fikir və ideyalarını, iş təcrübələrini yaymaq məqsədilə də, müxtəlif dövri mətbuat səhifələrində, xüsusilə “Kitablar aləmində” jurnalında məqalələrlə çıxış edirdilər. Məsələn, Elman Əliyevin “Kitablar aləmində” jurnalının 1982-ci il 3-cü sayında (səh. 23-24) “Müəllif, rəyçi, nəşriyyat” başlıqlı məqalə ilə çıxış edir. O, bu məqaləsində müəllif, rəyçi və nəşriyyat münasibətlərinə dair öz maraqlı fikir və mülahizələrini yazır. Məsələn, onun aşağıdakı fikri maraq doğurur:

Ölkəmizdə bütün kitablar üçün qabaqcadan (satışı gözləmədən) dövlət (ümumxalq) vəsaiti hesabına müəllif qonorarı verilir. Bu vəsait mücərrəd pullar deyildir, el demişkən “yerdən çıxmır” deməli, oxucuya yaxşı olmayan kitab verməyə və ya buraxılmasında iştirak etməyə bizim sadəcə olaraq ixtiyarımız yoxdur. Müəllif də, rəyçi də, nəşriyyat da bunu daim diqqət mərkəzində saxlamalıdırlar [4, 23].

“Azərnəşr”in redaktorları sırasında Azərbaycanın çox görkəmli yazıçıları, şairləri, pedaqoqları da olmuşdur. Bu cür yüksək səviyyəli redaktorlardan biri də Cəmil Əlibəyov hesab edilir. Cəmil Əlibəyov Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının baş redaktoru vəzifəsində səmərəli fəaliyyət göstərmiş, Azərbaycan kitabının təbliği və yayılmasına kömək məqsədilə dövri mətbuat səhifələrində maraqlı və əhəmiyyətli elmi-təcrübi xarakterli məqalələrlə çıxış etmişdir. Məsələn, onun “Görən göz və döyünən qəlb” [5, 2-3] adlı məqaləsi bu mənada maraq doğurur. O, məqaləsində yazır ki, kitaba olan tələbat, həmçinin bu tələbatın operativ surətdə ödənilməsi, ideya və praktik istiqamətin tamamilə sinfi mövqedən müəyyən edilməsi, hər cür şüarçılığın və boşboğazlıqdan uzaq, əməli əhəmiyyət kəsb edən əsərlər buraxılması nəşriyyatın idarə mexanizmini yenidən qurmağı tələb edir” [5, 2-3]. Vaxtilə “Azərnəşr”in Aqrosənaye ədəbiyyatı redaksiyasının redaktoru işləmiş (indi “Gənclik” nəşriyyatının direktoru), Adil Abdullayevin redaktor kimi redaktor vəzifəsi, kitab nəşri problemlərinə aid də maraqlı məqalələri dərc edilmişdir. Bu mənada A.Abdullayevin “Kitablar aləmində” jurnalında “Kənd və kitab” rubrikasında iqtisadçı və ərzaq proqramı adlı məqaləsi resenziya xarakteri daşıyır. Qarşıda duran əzəmətli vəzifələrin müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsi işində digər mütəxəssislərlə bərabər, iqtisadçıların da üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Bu baxımdan iqtisad elmləri doktoru Ramil Əliyevin Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı tərəfindən çap edilmiş “İqtisadçı və ərzaq proqramı” kitabının aktual bir məsələyə həsr edilməsi, kitabın ideya istiqaməti haqqında Adil Abdullayevin yazdığı məqalə maraq doğurur. Məqalədə oxuyuruq: diqqətəlayiq haldır ki, kitabda şərh edilmiş məsələlər biri digərini tamamlayır, irəli sürülən faktlar nəzəri cəhətdən əsaslandırılır” [6, 3-4].

“Azərnəşr” ölkədə baş verən ictimai-siyasi hadisələr, yubileylər, ədəbiyyat və incəsənət on günlükləri və s. tədbirlərdə iştirak edir, bu tədbirlərə

öz münasibətini kitab nəşri ilə bildirirdi. Məsələn, Moskvada keçiriləcək Azərbaycan incəsənəti və ədəbiyyatı ongünlüyü münasibətilə nəşriyyat Azərbaycan yazıçılarının əsərlərinin tərcümə və nəşr edib paytaxtımızın geniş oxucu kütləsinə çatdırmaq vəzifəsini üzərinə götürmüş ən böyük nəşriyyat idarəsi kimi fəaliyyət göstərirdi. “Azərnəşr”in xəttilə ongünlüyə müasir Azərbaycan yazıçılarının 47 kitabının getməsi nəzərdə tutulurdu. Şeir, poema, hekayə, roman və pyeslərdən ibarət bu kitabların ümumi həcmi 460 ç.v. idi. H.Orucəlinin “Azərnəşr” ongünlüyə necə hazırlaşır adlı məqaləsində göstərilirdi ki, “Azərnəşr” bunlardan indiyə kimi 200 ç.v. miqdarında müxtəlif əsər nəşr etmişdir. Halbuki respublikamızın incəsənət və ədəbiyyat təşkilatları, Azərbaycan mədəniyyətinə böyük baxış olan ongünlüyə bir ildən çoxdur ki, hazırlıq aparır. Vaxta üç ay qaldığına baxmayaraq, bu müddətdə “Azərnəşr” 280 ç.v. həcmində, yəni 25-dən çox kitab nəşr etməlidir.

“Azərnəşr”in rəhbərləri çap işlərinin ləngiməsinə mane olan səbəblərin yalnız son aylarda tamamilə aradan qaldırıldığını, “Azərnəşr”in bütün redaksiya və mətbəə imkanlarının səfərbərliyə alındığını bildirirlər [7].

Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı ildən-ilə öz nəşriyyatçılıq fəaliyyətini genişləndirirdi. Bu dövrdə işləyən və öz işi ilə tanınan, hörmətlə adı çəkilən baş redaktorlardan biri də Qılman İlkin olmuşdur. O, 1952-ci ildə “Azərnəşr”də baş redaktor vəzifəsində çalışmışdır. “Azərnəşr”in Baş redaktoru Qılman Musayevin “Sovet kəndi” qəzetində (1961-ci il 3 yanvar) “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı 1961-ci ildə” adlı məqaləsində oxuyuruq: Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı 1961-ci ildə 325 addan ibarət 2.031 ç.v. həcmində müxtəlif ədəbiyyat çap edəcəkdir. Oxucular siyasi, kənd təsərrüfatı, elmi-kütləvi kitablar, plakat və s. rəngli reklam materialları alacaqlar.

1961-ci ildə nəşriyyatın ictimai-siyasi ədəbiyyat şöbəsi üzrə 78 kitab buraxılacaqdır. Bunların içərisində marksizm klassiklərinin əsərləri ilə yanaşı, fəlsəfəyə, iqtisadiyyata, konkret iqtisadiyyata aid bir sıra maraqlı kitab və kitabçalar vardır.

“Azərnəşr”in Baş redaktoru Qılman Musayev məqaləsində qeyd edir ki, keçən illərdən fərqli olaraq bu il müasir mövzuya həsr olunan ədəbiyyat böyük yer tutur.

1958-ci ildə İlyas Tapdıqın Uşaq və Gənclər Ədəbiyyatı Nəşriyyatında (indi “Gənclik”) redaktor kimi fəaliyyətə başlaması onun ədəbiyyat və tərcüməçilik sahəsindəki fəaliyyətinə müsbət təsir göstərmiş və digər tərəfdən şairin redaktor kimi formalaşmasında da əsas rol oynamışdır.

İlyas Tapdıq aşağıda adları çəkilən şair və yazıçıların ilk kitablarının redaktoru olmuşdur: C.Novruz, İ.Coşqun, T.Bayram, M.Günər, F.Mehdi, F.Sadiq, Y.Həsənbəy, T.Mahmud, H.Ziya, M.İsmayıl, M.Aslan, M.Yaqub, O.Rza, Ə.Salahzadə, E.Borçalı, M.Süleymanlı, S.Rüstəmxanlı, V.Rüstəmxadə, Zahid Xəlil, V.Nəsib, D.Nəsib, A.Laçınlı, Ə.Əhmədova, Ə.Nicat,

R.Əhmədzadə, Ə.Elbrus, Ə.Əhməd, D.Gədəbəyli, Balasadiq, R.Nuray, Ş.Salmanov, Ağasəfa, Ş.Rza, Ə.İncəli, M.Şükür, M.İsgəndərzadə, Ş.Aslan, M.Kazım, Ə.Saləddin, H.Mahmud, M.Əliyeva, A.Abdullazadə, S.Səxavət, Rübail, Ə.Fərzəli, Ə.Rza, H.Rzayeva, F.Şimşək, Ş.Dəlidağ, A.Vəfalı, Q.Əziz, Ə.Muxtar, A.Rəsul, O.Şamil, Z.Ağayeva, A.Kəmalə, Z.Mahmudov, T.Şahdağlı, V.Yusif, Q.Cahani, Mənzərə, M.Qudyalçaylı, Ə.Muradxanlı, M.Fitrət, Rafiq Musa, A.Arabaçı, S.Şeyda, S.Sərvi və b. [8, 277].

O, özünün ədəbi yaradıcılığında bir neçə istiqamətdə müvəffəqiyyət əldə etmişdir. Xüsusilə uşaq ədəbiyyatı və tərcümə ədəbiyyatı sahəsində onun nailiyyətləri olduqca böyükdür. O, respublikamızda edilən uşaq dövrü mətbuatı ilə sıx əlaqədə olması onun ədəbi yaradıcılığına daha da güclü təsir etmiş və müxtəlif xalqların görkəmli uşaq ədəbiyyatı yazıçılarından əsərlərini ana dilimizə tərcümə etmiş və çapdan buraxmışdır. Bu mənada İlyas Tapdıq özünü peşəkar uşaq ədəbiyyatı tərcüməçisi kimi tanıdı bilmişdir. Robert Bernis, Yan Raynis, Fyodor Tutçev, Abay Kunanbayev, Lesya Ukrainka, Mixail Stelmax, Mixail Zoşsenko, E.Mejelaytis, Aybek, Uyğun, Zülfiyyə, Valentin Berestov, Kayum Tanrıquliyev və başqa görkəmli şair və yazıçılardan etdiyi tərcümələr Azərbaycan oxucusunun, xüsusilə uşaq və gənclərin sevimli kitablarıdır [8, 277-278].

Araşdırmalar göstərir ki, İlyas Tapdıq öz ədəbi yaradıcılığı və tərcüməçilik fəaliyyəti ilə Azərbaycan kitabını zənginləşdirmiş, kitab nəşri mədəniyyətinin inkişafında böyük rol oynamışdır. Onun redaktə etdiyi kitabları əsasən üç qrupa bölmək olar: 1) Tərcümə ədəbiyyatı; 2) Uşaqlar ədəbiyyatı; 3) Şeirlər və nəsr əsərləri.

Həmçinin, Azərbaycanda redaktor fəaliyyəti araşdırılarkən məlum olur ki, İlyas Tapdıq ən məhsuldar redaktorlardan biridir və o, fəaliyyəti dövründə çox sayda əsərləri tərcümə etmiş və kitablar, kitabçalar şəklində çapdan buraxmışdır. Onun “Gənclik” nəşriyyatında redaktor kimi işləməsi İlyas Tapdıqın peşəkar redaktora çevrilməsinə də güclü təsir göstərmişdir. Təkcə, belə bir faktı göstərə bilərik ki, 800-ə qədər şeir, hekayə və tərcümə kitablarını redaktə etmişdir [8, 277-278].

Məlumdur ki, 1960-cı illərdə “Gənclik” nəşriyyatı Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr”lə birləşir. Həmin illərdə İlyas Tapdıq Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr”də bir tanınmış redaktor kimi müxtəlif yazıçı və şairlərin əsərləri üzərində işləyib onları çapa hazırlayır. Məsələn: İbrahim Kəbirli “Adsız adam” (Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1961), Xəlil Rza “Mənim günəşim” (Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1963), Hüseyn Hüseynzadə “Torpaq eşqi” (Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1964), Məmməd İbrahim “Anamdan yadigar nəğmələr: şeirlər və poema” (Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, 1966) və s.

“Azərnəşr”in redaktorlarının fəaliyyətindən, yaradıcı və gərgin əməklərindən söhbət gedərkən “Azərnəşr”in lüğətlər və məlumat ədəbiyyatı redaksiyasının müdiri f.ə.e..dok.Vəli Məcidovun adını xüsusilə qeyd etməliyik. O, redaksiya müdiri kimi nəşriyyatın fəaliyyətinə, kitab nəşrinə, redaktə işinə, redaktorların fəaliyyətinə aid çox maraqlı məqalələr yazaraq dövrü mətbuat səhifələrində ardıcıl və sistemli şəkildə çıxış edirdi. “Azərnəşr”in ən zəhmətkeş redaksiya müdirlərindən biri də Yaqub Hacıyev olmuşdur. O, redaktor, redaksiya müdiri və nəhayət “Azərnəşr”in baş redaktorunun müavini kimi vəzifələrinə qədər yüksəlmişdir. O, tez-tez, vaxtaşırı respublika mətbuatında nəşriyyatın fəaliyyətilə bağlı müxtəlif səpgili məqalələrlə çıxış edirdi. “Ərzaq proqramı və kitab”, “Kənd zəhmətkeşləri üçün” rubrikalarında onun çox sayda məqalələri “Kitablar aləmində” jurnalında dərc edilmişdir.

1970-1980-ci illərdə nəşriyyat öz fəaliyyətini daha da genişləndirmiş, respublika nəşriyyat sistemində aparıcı, əsas mövqeyə malik olmuşdur.

Nəşriyyatın kitab məhsulunun elmi səviyyəsinin, məzmununun, tərtibatının yaxşı olmasına, dövrün tələblərinə cavab verməsinə kömək edən redaksiyaların, redaksiya müdirlərinin rolunu da qeyd etmək lazımdır. Belə ki, “Azərnəşr”də bir sıra böyük redaksiyalar və xüsusilə onların müdirləri: İctimai-siyasi və hüquq ədəbiyyatı (redaksiya müdiri: Hürümüz Tağızadə); Dərslilər və dərs vəsaiti (redaksiya müdiri: İsmayıl Zərgərli); Kənd təsərrüfatı ədəbiyyatı (redaksiya müdiri: Yaqub Hacıyev); Elmi-kütləvi və tibb ədəbiyyatı (redaksiya müdiri: İsmayıl Gözəlov); Neft sənayesi və texniki ədəbiyyat (redaksiya müdiri: Tükəzban Əliyeva); Fizika-riyaziyyat və kimya ədəbiyyatı (redaksiya müdiri: Suğra Məmmədخانlı); Bədii ədəbiyyat (redaksiya müdiri: Məmməd Araz); Uşaq və gənclər ədəbiyyatı (redaksiya müdiri: Əzizə Əhmədova); Musiqi və not ədəbiyyatı (redaksiya müdiri: Tofiq Bakıxanov); Bədii tərtibat (redaksiya müdiri: Əmir Hacıyev); Texniki tərtibat (redaksiya müdiri: Rəhman Hüseynov); Korrektor şöbəsi (redaksiya müdiri: Gövhər Səfərəlibəyova); İstehsalat şöbəsi (redaksiya müdiri: Ağadadaş Quliyev) və b. “Azərnəşr”in kitab məhsulunun nəşrə hazırlanmasında, nəşr edilib yayılmasında, məzmunlu və elmi səviyyəsinin yüksək olmasında xidmətləri diqqətəlayiqdir.

Müxtəlif dövrlərdə “Azərnəşr”də öz işini sevən, bacarıqlı, dünyagörüşü və elmi səviyyəsi yüksək olan redaktorlardan aşağıdakıların fəaliyyəti təqdir olunmalıdır: Əli Səbri, Cəfər Bağır, Ələkbər Ziyatay, Səlim Cəfərov, Səlim Əhmədov, Siyavuş Məmmədzadə, Zəkiyyə Qiyasbəyli, Mirzə Müştəq, Məmməd İbrahim, Səkinə Hüseynova, Mehdi Mirkişiyev, Məleykə Quliyeva və b. Ümumiyyətlə, “Azərnəşr”də müxtəlif vəzifələrdə çalışan və kollektivin hörmətini qazanan nəşriyyat işçilərindən söhbət gedərkən qocaman poliqrafçı Saleh Məmməd oğlu Salayevin fəaliyyətini xüsusilə qeyd etməliyik. Saleh

Məmməd oğlu Salayev 65 illik ömrünün 40 ilini nəşriyyat və poliqrafiya işinə həsr etmişdir. Saleh 1926-cı ildə “Azərnəşr”in mətbəəsində işə qəbul olunur. O, burada hesabdar, kalkulyator və sifariş şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışır. Gənc Saleh qısa vaxtda öz işgüzarlığı və bacarığına görə kollektiv arasında dərin hörmət qazanır. Bir qədər sonra isə “Azərnəşr”də işləməyə dəvət edirlər. 65 yaşlı Saleh “Azərnəşr”in bədii tərtibat redaksiyasında işləyir. Saleh Böyük Vətən müharibəsi illərində arxa cəbhədə göstərdiyi əmək rəşadətinə görə SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin 1946-cı il 15 yanvar tarixli Fərmanına əsasən “1941-1945-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində fədakar əməyə görə” medalı ilə və Azərbaycan SSR Nazirlər Seveti yanında Mətbuat Komitəsinin 1966-cı il 20 may tarixli əmrinə görə “Fəxri fərmanla” təltif olunmuşdur [9, 51].

Səlim Əhmədov Azərbaycanın kitabçılıq işində xüsusi yeri olan tanınmış texniki redaktoru olmuşdur. O, ziyalı ailəsində tərbiyə almış, kiçik yaşlarından kitaba olan böyük sevgisi onu məhz bu sahədə peşəkar texniki redaktor olmağa sövq etmişdir [9, 309]. Səlim Əhmədov 1923-cü ildə Bakının Balaxanı kəndində anadan olmuşdur. 1941-ci ilin aprel ayının 23-dən 26-lar mətbəəsində (o zaman 26-lar mətbəəsi “Azərnəşr”in tərkibində idi) mürəttib kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. Arxa cəbhədə müdafiə işlərində göstərdiyi fəallıqlarına görə Səlim Əhmədov 2 dəfə Respublika Ali Sovetinin Fəxri Fərmanı (1968, 1985), “Qafqazın müdafiəsi uğrunda”, 1941-1945-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə”, 1941-45-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində qələbənin “Otuz illiyi”, “Qırx illiyi”, “Əlli illiyi” yubileyi medalları ilə təltif olunmuşdur.

Səlim Əhmədovun əmək fəaliyyətinin çox böyük hissəsi ictimai-siyasi ədəbiyyatın, xüsusilə V.İ.Leninin əsərlərinin azərbaycanca nəşri ilə bağlı olmuşdur. 1943-cü ildə V.İ.Leninin əsərlərinin IV nəşrinin birinci cildinin çapı “Azərnəşr”ə həvalə olundu [9, 310].

Müdiriyyət tərəfindən nəşriyyata təqdim olunmuş çoxcildli əsəri yığmağı Səlim Əhmədova tapşırıdılar. Bu, böyük etimad idi! Əvvəl o, mürəttib kimi kitabların yığılmasında iştirak etmişdir. 1951-ci ildə S.Əhmədovu Hökümə Sultanovanın sərəncamı ilə mürəttiblikdən texniki redaktor vəzifəsinə keçirirlər və həmin ildən V.İ.Lenin 45 cildlik külliyyatın texniki redaktoru olur.

S.Ə.Əhmədov 1964-cü ildə əsas işlə yanaşı, (yəni “Azərnəşr”in texniki redaktoru) “Göyərçin” (2005-ci ilə qədər), 1966-cı ildən isə “Kitablar aləmində” (1993-cü ilə qədər) jurnallarının texniki və bədii redaktoru olmuşdur. “Göyərçin” jurnalının tərtibatında fəal iştirakına görə ona jurnalın nəşrə başlanmasının 10 illiyi münasibəti ilə respublika Ali Sovetinin Fəxri Fərmanı verilmişdir. Səlim Əhmədov 1967-ci ildə SSRİ “Mətbuat əlaçısı” adına layiq görülmüşdür [9, 310-311]. Qeyd etmək lazımdır ki, Səlim

Əhmədovun texniki tərtibat verdiyi kitablar diplomlara layiq görülmüşdür. O cümlədən M.P.Vaqifin “Əsərləri” (“Azərnəşr” - 1968), “Azərbaycan Kommunist Partiyası Sov.İKP-nin qabaqcıl dəstəlidir”, “Sovet Azərbaycanı SSRİ xalqlarının qardaşlıq ailəsində” kitabları (“Azərnəşr” – 1980) məhz I dərəcəli diplomlara layiq görülmüşdür [9, 311].

V.İ.Leninin “Azərnəşr”də 1970-ci ilin mart ayında külliyyatın IV nəşrinin son cildi başa çatdı. Nəşriyyatın əməkdaşlarından M.Qasimov, M.Quliyev, S.Əhmədov, S.Mirkişiyev S.Mirzəyeva, M.Muradova, P.Məşədiyeva Ə.Əliyeva yubiley nəşrlərinin vaxtında və keyfiyyətlə nəşrə hazırlanması üçün səylə çalışmışdılar. Bununla bağlı “Azərnəşr”in bir qrup nəşriyyatçı və poliqrafçılarna fəxri adlar verildi. Həmin poliqrafçıların sırasında Səlim Əhmədov da var idi. Beləliklə, 1970-ci ildə Səlim Əhmədov “Əməkdar poliqrafçı” adına layiq görülür.

V.İ.Leninin seçilmiş əsərlərindən texniki tərtibat işinə başlayan Səlim Əhmədov sonralar Karl Marksın, F.Engelsin Azərbaycan dilində çıxmış əsərlərinin texniki redaktoru olmuşdur.

V.İ.Leninin əsərləri külliyyatının 55 cildliyinin (V nəşr) nəşrə hazırlanmasında da Səlim Əhmədovun əməyi əvəzsizdir. Məhz bu 55 cildlik tam əsərlər külliyyatının nəşrə hazırlanmasında və buraxılmasında xüsusi xidmətləri olan bir qrup işçiyə Azərbaycan SSR fəxri adlar verilir. Bu nəşriyyat işçiləri arasında Səlim Əhmədov da var idi [9, 312]. Səlim Əhmədov partiya və dövlət rəhbərlərinin bir çox əsərləri və çıxışlarının, Qurani-Kərimin nəşrinin maketinin, dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 6 cildlik əsərlər, dünya klassiklərindən L.Tolstoy, R.Taqor, T.Drayzer və başqalarının əsərlər külliyyatlarının və s. əsərlərin texniki redaktoru olmuşdur.

Səlim Əhmədov 1986-cı ildə “Əmək veteranı” [9, 314], habelə Mediya mükafatı laureatı “Nailiyyət” diplomu (2001), ittifaq və respublika səviyyəli müxtəlif fəxri fərmanlarla təltif olunmuşdur. Texniki redaktə etdiyi kitablardan bir çoxu Ümmumittifaq, Zaqafqaziya və Respublika müsabiqələrində diplomlara layiq görülmüşdür [9, 314]. Həmçinin, S.Əhmədovun redaktə etdiyi kitablar arasında ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bir sıra çıxış və məruzələri, əsərləri, habelə onunla bağlı “Qəsd”, “Biz öz yurdumuza qayıdacağıq”, “Heydər Əliyev çörəyi”, mərhum akademik Həsən Əliyevin, akademik Zərifə Əliyevanın əsərləri, tanınmış nəşir və ziyalı Əjdər Xanbabayevin rəhbərliyi ilə 1990-cı ilin yanvarında gizli çapdan çıxmış “Qara Yanvar” kitabı və s. vardır.

1984-cü ildən respublika əhəmiyyətli fərdi təqaüdü S.Əhmədov 1992-ci ildən “Ümmumittifaq Günahsız Qurbanlar Assosiasiyası” Azərbaycan Şöbəsinin üzvüdür.

“Azərnəşr”də çap edilən kitabların gözəl olmasına, yayılmasına təsir göstərən əsas vasitələrdən biri bədii redaktorların, rəssamların seçilməsi,

düzgün yerləşdirilməsi ilə əlaqədardır. Bu mənada “Azərnəşr”in müxtəlif dövrlərdəki fəaliyyətində xüsusi fərqlənən tanınmış rəssamlar: Əmir Hacıyev (xalq rəssamı), Oqtay Sadıqzadə (xalq rəssamı), Elmira Şahtaxtinskaya (xalq rəssamı), Rəşid Əmirov, Yusif Ağayev və b.; bədii tərtibat redaktorlarından: Məmməd həsən Quliyev, Muxtar Aslanov, Mikayıl Qasimov, Nəriman Nəsirov və b.; texniki tərtibat redaktorlarından: Rəhman Hüseynov, Məmməd Zeynalzadə, Əhməd Səlim, Məzahir Balakışiyev, Böyükxanım Qurbanova, Solmaz Mirkişiyeva, Bağırova Sima və b. əməyi təqdirəlayiqdir.

Kitabın səhsiz çapdan buraxılmasında korrektor əməyi xüsusi qeyd olunmalıdır. “Azərnəşr”də öz qabiliyyətləri, bacarıqları, yüksək elmi səviyyələri ilə kollektivin rəğbətini qazanmış redaktorların fəaliyyətini də qeyd etmək yerinə düşər: Gövhər Səfərəlibəyova, Mahmur Muradova, Elmira Qulam qızı, Məşədiyeva Bixəxanım, Hüsniyyə Mircəfərova, Fərəcullayeva Böyükxanım, Fatma Nuriyeva, Əsəd Ağayev, Validə Musayeva, Böyükxanım Zeynalova və b.

“Azərnəşr”in redaktorlarının, redaksiya müdirlərinin böyük əksəriyyəti redaksiyalarına uyğun materiallarla “Azərnəşr”in çapdan buraxdığı kitabların təbliği və yayılmasında fəal iştirak edirdilər. Bu mənada “Azərnəşr”in Baş redaktoru Sabir Tarverdiyevin, “Azərnəşr”in İstehsalat-texniki ədəbiyyat redaksiyasının müdiri T.Əliyevanın “Azərnəşr”in kənd təsərrüfatı ədəbiyyatı redaksiyasının böyük redaktoru Q.Fərəcovanın, “Azərnəşr”in uşaq və gənclər ədəbiyyatı redaksiyasının müdiri E.İbrahimovun fəaliyyətləri də nəşriyyatın tarixində dərin izlər buraxmışdır. Bu redaktorlar, redaksiya müdirləri daim “Azərnəşr”də çap olunan kitabların məzmun, dil-üslub, bədii texniki tərtibat baxımından yüksək səviyyədə buraxılmasına səy göstərirdilər. Bu məqsədlə də, onların dövrü mətbuatda məqalələri dərc edilirdi. Qeyd etdiyimiz kimi, məqalələr kitabların məzmununa, mövzusunə, redaktə xüsusiyyətlərinə, tərtibat və dil-üslub məsələlərinə həsr edilirdi. Araşdırmalar göstərir ki, “Azərnəşr”in aktual mövzularda kitab nəşrinə xüsusi diqqət yetirirdi. “Azərnəşr”in İstehsalat-texniki ədəbiyyat redaksiyasının müdiri T.Əliyevanın və “Azərnəşr”in Kənd təsərrüfatı ədəbiyyatı redaksiyasının böyük redaktoru Q.Fərəcovanın “Kitablar aləmində” jurnalının 1966-cı il 4-cü sayında (səh. 45-47) “Əmək məhsuldarlığı mühüm mövzudur” başlıqlı yazıda bu istiqamətdə “Azərnəşr”in çap etdiyi bir sıra nəşrlər haqqında maraqlı və əhəmiyyətli təhlillər verirlər.

Bədii ədəbiyyat, ədəbi tənqid: ədəbiyyatşünaslıq, sənətşünaslıq, musiqi tənqidi və təsviri sənət kitablarının nəşri sahəsində 1980-ci ildə ən yaxşı redaktor işi üzrə müsabiqəyə yekun vurulmuşdur. Müsabiqədə iştirak edən 9 mərkəzi, 19 respublika nəşriyyatının 70-ə qədər redaktor işi nəzərdən keçirilmiş və 10 əsərin redaktoru “1981-ci il SSRİ XTNS-nin iştirakçısı” şəhadətnaməsi ilə mükafatlandırılmışdır. Mükafatlandırılanlar arasında

Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatının redaktoru Təriyel Cahangirov da vardır. Təriyel Cahangirova mükafat Azərbaycan SSR-in 60 illiyi ilə əlaqədar nəşr olunmuş “Al bayraqlı respublikam mənim” oçerklər almanaxının hazırlanmasına və redaktəsinə görə verilmişdir. Həmçinin 1980-ci ildə nəşr olunan S.Gəncəlinin “Qızıl qələm” mükafatına layiq görülmüş “Azadlıq yollarında” kitabının da redaktoru T.Cahangirov olmuşdur.

“Azərnəşr”də çox saylı korrektorlar işləmiş və hər biri özünəlayiq yer tutmuşdur. Əlbəttə, korrektorlar nəşriyyatda buraxılan kitabların səhvsiz olmasına xüsusi əmək sərf edirlər və öz əməkləri ilə Azərbaycan kitabının nəşrini yaxşılaşdırır, kollektivin hörmətini qazanırlar. Belə tanınmış, sevilən, hörmət edilən korrektorlardan biri də Münəvvər Güllüşova hesab edilir. O, 21 ildir ki, “Azərnəşr”də işləyir. O, ixtisasca jurnalist olsa da, nəşriyyat işçisi, korrektor kimi daha çox tanınmışdır. Yetişdirmələri olan R.Qarayeva, G.Məmmədova, G.Novruzova, A.Bağirova da qabaqcıldır. Partiya və hökumətimiz “Azərnəşr”in korrektoru M.Güllüşovanın əməyini yüksək qiymətləndirmişdir. O, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin, Respublika Dövlətnəşrkomunun Fəxri fərmanları ilə təltif edilmiş, “Sosializm yarışının qalibi” döş nişanı, qiymətli hədiyyələr və pul mükafatlarına layiq görülmüşdür [10, 71-73].

Müstəqillik illərinə nəzər salsaq bu işdə hal-hazırda direktor vəzifəsində çalışan Mustafazadə Azər Abdulla oğlu, baş redaktor Ağalarov Əlövsət İbrahim oğlunun, direktor müavini Qasimov Mirqalim Mirabdulla oğlunun, xidmətləri xüsusilə qeyd olunmalıdır.

Hal-hazırda 20-30 ildən çox nəşriyyatda işləyən Hüseynova Aynaxanım Əliağa qızının (redaktor) – 1974-cü ildə korrektor vəzifəsinə təyin olunub. 1988-ci ildə “İstehsalat” şöbəsində çalışıb. Sonralar isə Bədii şöbə yaranır və A.Ə.Hüseynova həmin şöbədə redaktor kimi çalışmağa başlayıb. Hal-hazırda “Azərnəşr”də Kadrlar şöbəsinin müdürüdür; Nəcəfova Zoya Qurban qızı (texniki redaktor) – 1982-ci ildən bu günə kimi “Azərnəşr”də texniki redaktor vəzifəsini icra edir; İslam Sadiq Hüseyn oğlu (redaktor); Aslanova Sevinc Aslan qızı – 1978-ci ildən korrektor, sonralar İstehsalat şöbəsində və nəhayət hal-hazırda nəşriyyatın redaktorudur; Fərəcov Etibar Zülfüqar oğlu (redaktor) – 1990-cı ildən bu günə kimi “Siyasi ədəbiyyat” şöbəsində redaktordur, Orucov Məhəbbət Bilal oğlu (kompüter operatoru) – 1999-cu ildən bu günə kimi nəşriyyatın kompüter proqramistidir; Kərimova Ramilə İsrail qızı – 2005-ci ildən bu günə kimi kompüter operatorudur; Süleymanova Vəfa Vaqif qızı – 2009-cu ildən “Azərnəşr”də kompüter operatoru vəzifəsində çalışır; Məmmədova Lətifə Musa qızı (redaktor) – 1992-ci ilin sonlarından “Azərnəşr”də çalışır. Əvvəlcə altı ay korrektura şöbəsində çalışıb sonralar isə “Sifariş ədəbiyyatı” (1992-ci ildə yaranıb) şöbəsində redaktor vəzifəsinə keçib; Məmmədyarova Elmira Kamil qızı (redaktor) –

1978-ci ildən “Siyasi ədəbiyyat” və “Tarix” redaksiyalarının redaktoru təyin edilib; Aslanova Sevinc Aslan qızı (redaktor) - əməyini xüsusilə qeyd etmək lazımdır [11, 35].

Ağalarov Əlövsət İbrahim oğlu 1954-cü ildə Kəlbəcər rayonunun Quzeyçirkin kəndində anadan olub. Qılıncılı kənd orta məktəbini bitirib. Hərbi xidməti başa vurduqdan sonra, 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil olub. Əla oxuduğuna və xüsusi istedadını nəzərə alaraq 1979-cu ildə Leningrad Universitetinin Jurnalistika Fakültəsinə göndərilib. Təhsilini həmin ali məktəbdə davam etdirən Əlövsət Ağalarov 1981-ci ildə Leningrad Universitetini bitirərək Jurnalist ixtisasına yiyələnib. Təyinatla Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatına göndərilib. Əməksevərliyi, yüksək savadı və bacarığı hesabına respublikanın ən böyük nəşriyyatında “Azərnəşr”də kiçik redaktorluqdan baş redaktor vəzifəsinə yüksəlib. O, bir neçə sanballı tərcümə kitabının, yüzlərlə elmi, publisistik məqalənin müəllifi, onlarla kitabın tərtibatçısıdır [11, 34-35].

Hal-hazırda “Azərnəşr”də direktor müavini vəzifəsində çalışan Qasimov Mirqalib Mirabdulla oğlu 1959-cu il 29 mart Quba rayonunun Gədik kəndi doğulub. Bakıda Azərbaycan Dövlət Neft və Kimya İnstitutunun Maşınqayırmanın iqtisadiyyatı və sənayenin təşkili fakültəsinə (1980-1985-ci illərdə) bitirib. Daha sonra 1986-1990-cı ildə Moskva Poliqrafiya İnstitutunun Mühəndis texnoloq ixtisası üzrə təhsil alıb. 1981-ci ildən 1993-cü ilə qədər Azərbaycan Dövlət Mətbuat və İnformasiya Komitəsinin nəzdində olan 26 Bakı komissarı adına mətbəədə (fəhlə, usta, cild sexində texnoloq, cild sexinin rəisi, iqtisadiyyat şöbəsinin rəisi və kommertiya işləri üzrə direktor müavini) çalışmışdır. 1993-cü ilin iyul ayından Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr”də əvvəlcə istehsalat şöbəsinin rəisi, sonralar isə direktor müavini vəzifəsinə təyin edilir [11, 35].

Fikrimizi ümumiləşdirərək qeyd edə bilərik ki, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı yarandığı ildən (1920) bu günə kimi universal fəaliyyət göstərir. Burada işıq üzü görən hər bir kitabın (çap məhsulunun) üzərində redaktor əməyi, başqa sözlə desək redaktor zəhməti vardır. Yüksək keyfiyyətli kitab çap etmək əsasən müəllif, tərcüməçi, redaktor və rəyçilər kollektivindən asılıdır. “Azərnəşr” daim öz ətrafına görkəmli alimlər, ziyalılar, mütəxəssislər, kənd təsərrüfatı yenilikçiləri, kənd təsərrüfatı sahəsində çalışan ixtisaslı jurnalistlər, tərcüməçilər, rəy yazanlar, ən başlıcası isə geniş oxucu kütləsi cəlb edə bilmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Məmmədova R. Kitablar burada doğulur // Azərbaycan qadını jur., 1967. -№9. –S.23
2. Məcidov V. Zəhmətkeş redaktor // Kitablar aləmində jur., 1982. -№4. –s.22-23
3. Mehdiyeva H. Kitablarda qalan izlərt // Kitablar aləmində jur., 1982. -№1. –s.33-34

4. Əliyev E. Müəllif, rəyçi, nəşriyyat // Kitablar aləmində jur., 1982. -№3. –s.23
5. Əlibəyov C. Görən göz və döyünən qəlb // Kitablar aləmində jur., 1986. -№4. –s.2-3
6. Abdullayev A. İqtisadçı və ərzaq proqramı // Kitablar aləmində jur., 1986. -№2. –s.3-4
7. Orucəli H. “Azərnəşr” ongünlüyə necə hazırlaşır //Ədəbiyyat və incəsənət qəz., 1959, 7 fevral
8. Abasova L. İlyas Tapdıq redaktor kimi // Dil və Ədəbiyyat: beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal, 2010. -№1 (72). –s.276-278
9. Abasova L. Səlim Əhmədov – Texniki redaktor kimi //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal, 2009. -№1 (5). –s.84-88.
10. Abdullayev A. Sənətinin vurğunu // Kitablar aləmində jur., 1981. -№1. –s.71-73
11. Abasova L. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı – “Azərnəşr” bu gün //Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi: elmi-nəzəri və təcrübi jurnal, 2012. -№2. –s.23-37.

Л.АБАСОВА

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ РЕДАКТОРОВ "АЗЕРНЭШРА" В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ КНИГИ

РЕЗЮМЕ

В статье изучается деятельность редакторов, в разные годы трудившихся и внесших большой вклад в работу Азербайджанского Государственного Издательства. Также в статье на основе фактов были проанализированы государственные награды редакторов, долгое время работавших в "Азернешре" и имевших большую заслугу в формировании Азербайджанской книги. На основе анализа определенного периода стало ясно, что редакторы "Азернешра", которые имели большой труд в издании каждой книги, являлись известными просветителями.

L.ABASOVA

THE ACTIVITY OF THE EDITORS AT “AZERNASHR” IN FORMATION AND DEVELOPMENT OF AZERBAIJANI BOOK

SUMMARY

The activity of the editors who worked for the Azerbaijan State Publishing House throughout different years and contributed a lot to its work was studied in the article. The rewarding of the editors by the state who had a significant role in formation of Azerbaijani book and worked at “Azernashr” for many years is also studied based on facts. It was made identified through the research carried out on the particular period that the editors at “Azernashr” are well-known intellectuals who made significant efforts in release of every single book by “Azernashr”.